

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Summa de vitiis

Wilhelm <Lyon, Prior>

[Basel], nicht nach 1475

Incipit tractatus de ira

[urn:nbn:de:bsz:31-308070](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-308070)

membrum compaciuntur cetera membra. Tercium reme-
dium est meditatio eorum que valent ad contemptum proprie
excellencie Inuidia enim nascitur ex amore proprie excellen-
cie Unde illa que dicta sunt in tractatu de superbia contra
amorem proprie excellencie valent contra inuidiam. Quar-
tum remedium est consideratio amaritudinis que inuidia
concomitatur. et dampni multiplicitas que ex ea prouenit.
ipsa amaritudo est sicut acetum quo ignis grecus extinguitur
Solet ignis grecus cum arena et aceto extingui
Sic inuidia ex consideratione infructuositatis quam habet.
et aceto amaritudinis que est cum ea extinguitur. damp-
num etiam quod ex ea prouenit valet ad extinctionem eius
et est unum dampnum amissio proximi sicut dictum est pri-
us. Aliud est quod postquam inuidus dissolutus est a ceteris
membris ecclesie non viuificatur a spiritu sancto. sicut nec ani-
ma viuificat membrum quod a corpore separatum est et hu-
mor non ascendit ad rimum precisum ab arbore. Preterea
inuidus non vult communicare bona sua proximo. sic non
est dignus quod deus communicet sibi bona sua

Explicit tractatus de inuidia. Incipit tractatus de ira.

Distinctionem et inuidiam dicendum est de
ira. quia tam superbia quam inuidia frequenter oc-
casio est ire. De ira vero tractabimus hoc modo
Primo ponemus ea que valent ad deum. ire.
Secundo ponemus diuersas diuisiones ire
Tertio agemus de peccatis que ex ira secuntur. Ultimo de
remedijs contra iram. ira vero habet intelligi appetitum vindictae
De verbis dissuadentibus iram prima pars Capitulum primum
Habere detestationem vero ire valere possunt verba sa-
cre scripture. que nobis dissuadent illam Gen. xlv.
Ne irascamini in via Verbum est ioseph ad fratres
suos ituros ad patres. sic et nos fratres sumus in via ad

564
202

patrem nostrum celestem tendentes et iudicem qui iusticiam nobis plenarie exhibebit **S**ingulis diebus facimus unam dietam magnam ad iudicem magnum. et ideo debemus esse in pace. math. v. **E**sto consociens adversario tuo dum es in via. ne forte tradat te adversarius iudici et iudex tradat te ministro et in carcere mittaris. Amen dico tibi non exies inde donec reddas novissimum quadratem **I**n levi. xix **R**e queras ultionem nec memor eris iniurie civium tuorum **E**t. Job xxxvj. **N**on te superet ira ut aliquem opprimas. **Q**uo verbo insinuat quod ira hostis sit nos impugnans magis debemus superari ab ira quam a quocumque homine **Q**uia quid enim potest inferre iniuriator minus est quam mors anime cuius causa est ira **I**tem ecclesiastes vij. **N**e sis velox ad iram **E**t iaco. j. **S**it omnis homo velox ad audiendum. tardus autem ad loquendum. et tardus ad iram **V**elox ad iram dicitur quis dupliciter. uno modo quod velox est ad salendum in ignem ire. **D**e facili enim irascitur. **A**lio modo dicitur aliquis velox ad iram sicut equus velox dicitur ad calcantia et bos ad stimulum **M**ultum velox est ad iram qui ira stimulatus transilire chaos magnus quod est inter iram et pacem. et inter odium et amorem cum ista maxime a se distent contraria enim sunt **M**ultum velox est ad iram qui quasi in puncto transilire a porta paradisi scilicet a gratia ad portas inferni scilicet ad peccatum mortale. **P**eccatum mortale dicitur porta inferni **M**ath. xvj. **P**ortes inferni non prevalebunt adversus eas **Q**uia nichil est inter peccatum mortale et infernum nisi corpus. quia si anima discedit a corpore cito est in inferno. **J**ob. xxi. **D**ucunt in bonis dies suos. et in puncto ad infernum descendunt. **B**ene velox est ad iram qui ira stimulatus prius salit quam attendat quo saliat. **Q**ui in odium cadit in foveam vadit profundam. **I**tem ecclesiastes xi. **A**ufer iram a corde tuo. **A**uferenda est ira a corde quia est quasi tempestas mentem quasi grando destruens **S**icut docet **g**g **V**n sicuti tempestas timetur vinee. sic ira timenda est cordi

Auferenda est etiam ira a corde. quia est ignis infernalis. bona anime exurens p̄. vi. Nūquit potest homo abscondere ignem in sinu suo ut vestimentum eius non ardeat. Gra etiam est de illis serpētibus igneis nequissimis de quibus legitur numeri. xxi. quia vexauerunt filios israel in deserto. et homines multos in deserto claustrum. Est etiam hostis auferens homini seipsum sicut superbia aufert homini dominum. et in iudicia proximum. sic dicit magister Hugo de sancto victore. Auferenda est ira de corde quia ad modum trabis oculum cordis impedit. Unde. Impedit ira animus. ne possit cernere verum. unde cum festucam de oculo corporis festinamus auferre. mirum quomodo trabem ire non festinemus auferre de oculo cordis. Mirum etiam est quomodo homo qui trabem ire habet in oculo vult alios iudicare et corrigere. unde matth. vii. Procrita eice trabem primus de oculo tuo. et tunc videbis eicere festucam de oculo fratris tui. Item eccl. x. Omnis iniurie proximi ne memineris. Et ad ro. xii. Nolite esse prudentes apud vosmetipsos nulli malum pro malo reddentes. vult dominus amicos suos perfecte bonitatis esse et perfecte nobilitatis. ut neque malum neque rusticitas aliquo modo ex eis exeat. Curiales et nobiles huius mundi parum nobiles sunt qui nulli malum faciunt vel rusticitatem nisi ipse prius eis simile fecerit. Non constat non perfecte nobilitatis esse. Cum enim non possit exire de sacco. nisi quod in illo est et rusticitas ex eis est. rusticitas prius in eis erat. Spīnam enim et non liliū se esse ostendit. anima illa que conuictis a proximo pūcta proximum pungit. Non estis est amicitia christi. Nū can. j. Sicut liliū inter spinas. Item ad ro. xii. Non vos defendentes carissimi sed date locum ire. Cuius ira ignis sit ab iracundis debemus nos elongare si non volumus ex eis exuri. Item in eod. c. No li vincit a malo. a malo vincitur quis cum malus efficit et malicie fit subiectus. Quod ira deo displiceat. dyabolo placeat et homini noceat. Secundum capitulum

Secundo valet ad ire detesta. **S**/quia multum displicet deo. placet dyabolo. nocet suo subiecto et proximo. **A**d primus fac illud eccl. xxvii. Ira et furor uterque execrabilia sunt. et supplet in meli. in aspectu dei. **Q**uia de causis displicet ira multum deo. **P**rimo. quia hospiciu eius turbat ad eph. iiii. Nolite contristari spiritu sancto. quia dum ira animum pulsat spiritu sancto suam habitacionem perturbat. **I**mmo quia patrem et filium et spiritum sanctum de hospicio suo expellit. et dyabolum introducit. sicut in pace factus est locus dei. sic in ira factus est locus dyaboli. **S**ecundo ymaginem dei in templo eius dissipat et ymaginem dyaboli ibi ponit. **V**n super illud Job xv. Virum stultum interficit iracundia. dicit greg. Mansuetudo ymaginem dei in nobis seruat qui semper tranquillus est sed ira dissipat. que multis virtutibus priuat que dum quietem mentis tollit. spiritus sanctus ibi non requiescit. **N**on autem multum displicet deo cum ymago eius in homine dissipatur ostendi potest per hoc quod dicit augustinus super illud. In ciuitate tua ymagine ipsorum ad nichilum rediges deus in celesti ciuitate. quia ipsi in sua terrestri ciuitate ymagine eius ad nichilum redegerunt. et etiam per hoc quod tunc peccatus reputaretur si aliquis ymaginem crucifixi in ecclesia dissiparet et ydolum vniu. demonis pro eo poneret. **T**ercio displicet ira deo quia templum dei incendit. In ps. Incenderunt igni sanctuariu. Et i. ad Cor. iij. Nescitis quia templum dei vos estis et spiritus dei habitat in vobis. Si quis autem templum dei violauerit disperdet illum deus. **Q**uarto quia nullum vicium sic contempnit deum quam ira. hoc vicium se erigit aperte contra deum. unde ad hominem iratum videtur pertinere illud Job xv. Tetendit aduersus deum manum suam et contra omnipotentem robora tus est. Cucurrit aduersus eum erecto collo. Homo iratus deum contumelia afficit. et nititur expuere in faciem eius. **J**ob xxx. Faciem meam conspuere non verebor. **Q**uinto displicet deo ira quia deo aufert dominum suum in homine et

564

dyabolum ibi facit dominari homo iracundus quodammodo
deus se facit duz vindictaz vsurpat sibi qm deus sibi reci-
nuit **M**ichi vindictaz ayt dominus ad ro. xij. et deus. xxxij
Mea est vltō **V**nde in vitis parruz. **C**uz qui daz frater ve-
nissz ad abbatem phylosiuz. et diceret ei qd vellet se vindi-
care de queda fratre qui dixerat ei otumelia. incepit ora-
re phylosius in huc mod de? iam non es nobis necessari?
vt pro nobis sollicitus sis/ quia nosiphi sicut frater iste di-
cit et possumus et volumus nos vindicare/ qd cu audisset
frater penituit **Q**uatuor vero de causis placet ira dya-
bolo. **P**rimo. qz valde potens est ad impugnationem ho-
minuz et destructionez boni/ qz ira est ignis spūalis. **V**nde
sicut ignis naturalis potencioz est ad destructōz qd alia ele-
menta. sic ira que est ignis spūalis rē **E**t ideo maliciosi ho-
mines qui mltuz volunt destruere terram inimicoz suoz
igne pugnant. **S**ilr et demones in inferno. **S**ic ignis ire
potens est ad destructōnez bonorum **D**ominus ecia ignem
amoris accendere voluit in mundo isto ad destructionez re-
gni dyaboli. **D**e igne ire spūali pōt in telligi illud Joel. i
Ignis omedit speciosa deserti **P**ulchriorem enim partes
mundi exurit ignis iste infernalis sez nobiles et diuites.
Vn eccl. xxviii. **S**edm ligna siluaz sicut ignis ardebit r
secūdum virtutem hōmis. sic iracūdia illius erit. et sedm
substanciaz suaz exaltabit iram suam **I**ra in exercitu dyabo-
li incendiaria est/ ipsa enim causa est alioz incendiarioz
Secundo placet ira dyabolo. quia cecitatem facit in homi-
ne que mltuz dyabolo placet **S**icut emz celesti regi mini-
ster intelligens acceptus est. puer. xiiij. **S**ic dyabolo ac-
ceptus est minister cecus **I**psē emz silis est coruo qui ve-
niens ad cadauer primo currit ad oculuz. sic dyabolus pri-
mo vult hominem excecāre sciens qd postea poterit euz pre-
cipitare in foueam peccati ad voluntatem suaz **E**xemplū
in vitis p̄m. dixit quidam senex **N**ō operiūtur oculi ani-
malis tunc creuit ad molendūz. alioquin non ambulat

in circuitu mole. sic dyabolus quoniam operit oculos mentis in
 omne peccatum humiliat hominem. Tertio placet ira dyabolo
 quia per iram multum datur dyabolus homini homo enim iras-
 tus non timet facere quodcumque dyabolus precipit sibi quantumcumque
 magnum peccatum sit. Non enim parcat uxori. non parcat fi-
 lio quin quicquid proiciat eum in ignem. Ipsi deo et matri eius
 non parcat quin contumeliosus eos afficiat. unde ad ipsum speci-
 ali referri potest illud. prou. xvij. Expediit magis velle re-
 currere raptis fetibus quam fatuo confidenti in stulticia sua.
 Quarto placet ira dyabolo. quia hoc peccatum non lucratur dy-
 bolus vnum hominem tantum. sed totam domum vel villam
 vel patriam. Homo iracundus est velut serpens ignem ore
 vomens exurens eos igne ire qui sunt iuxta se. Unde in psal-
 mo. Vir iracundus prouocat rixas. qui autem paciens est mi-
 tigat suscitatas. Unde iracundus rixas prouocat. more enim
 canis alios mordet. et latratu suo alios ad iram prouocat.
 Proximo etiam multum nocet ira. quia fere omnia mala que
 inferunt sibi inuicem procedunt ex ira. Ideo multum debe-
 ret homo sibi cauere ab ira. quia nisi hoc fecerit intolera-
 bilis est hominibus. psal. xxvij. Graue est saxum et honero-
 sa est harena. sed ira stulti utroque grauior est. Et in eodem
 psalmo. Impetum concitati spiritus sustinere quis poterit. Et ecci-
 xxij. Super plumbum quid grauius et quod illi aliud nomen
 est fatuus. Arenam et salem et massam ferri facilius est fer-
 re quam virum imprudentem et fatuum et impium psal. xvij. et
 Spiritum ad irascendum facile quis poterit sustinere. Ho-
 mo iracundus precipue est honorosus amicis suis et fami-
 liaribus. Unde psal. xxij. Noli esse amicus homini iracundo.
 Triplici ratione non debet homo querere amicitiam hominis
 iracundi. Primo quia parum durat talis amicitia. Ignis
 enim ire oburit in eo vinculum amoris. Secundo quia homines
 iracundi sunt velut lignum ignitum quod consuevit exurere
 ea que tangit. Tertio. quia sunt velut lignum spinosum quod
 pungit amplectentes se. Ideo familiari amore amplectenti

non sunt licet homo amet omnes arbores quas habet spi-
 ritus tñ libenter declinat. sic licet omnes homines amandi sunt
 tñ familiaritas iracundorum declinanda est. **G**ra etiam proprio
 subiecto valde nocet. Et hoc multis modis. **P**rimo nocet cor-
 pori. **U**nde ecci xxx. **Z**elus et iracundia minuent dies. **S**e-
 cundo nocet etiam possessionibus. **U**nde ecci xx. **O**biurgatio
 et iracundia annihilabunt substantiam. **H**omo iracun-
 dus pro vna alapa amittit quinq; e. libras. **T**ertio nocet ira
 anime et hoc multipliciter. **P**rimo excecando eam. **U**nde iob xvij
Caligauit ad indignationem oculus meus. **E**t in ps. **S**u-
 percecidit ignis et non viderunt solem. **I**gnis ire non sinit
 videre solem iusticie. ps. **T**urbatus est a furore oculus me-
 us. **E**t ps. **D**uo sunt maxime contraria consilio scilicet festinacia
 et ira. ps. **T**urbatus sum. **S**ecundo nocet ira anime et omnia
 bona auferendo. **A**uferit enim misericordiam. **U**nde puer. xvij
Gra non habet misericordiam neq; irrumperis furore. **C**uius
 causa est. quia ira inquitur victoriam. **F**inis enim ire est vi-
 ctoria. **A**uferit etiam homini iram veram iusticiam. **U**nde Jaco. i
Gra enim viri iusticiam dei non operatur. vbi dicit **G**losa.
Qui iratus iudicat esse si iusticiam iudicat tamen diuini ex-
 animis iusticiam in q̄ perturbato non cadit non potest imi-
 tari. **S**ape. xij. **T**u autem dominator virtutum cum tran-
 quillitate iudicas. **E**t super illud. **J**ob xxxvi. **N**on te supe-
 ret ira dicit **g**losa. **S**i ira correctorem superet aut opprimit
 qm̄ corrigat. **E**t sub specie zeli iusticie furore est. **Z**elus iu-
 sticie quasi ignis ardere debet de deo misericordie. **E**t sicut
 ignis absq; oleo lampadem destruit nisi assit oleum. sic ze-
 lus iusticie eorum hominis destruit nisi assit oleum misericor-
 die. **L**egitur de xpo. xx. q̄ ipse destructionem ierusalem q̄
 ex zelo iusticie facturus erat prius fleuerit. **T**ertio ira nocet
 anime omnia mala introducendo. **U**nde super illud prouer.
Vir iracundus preuocat rixam. dicit **g**g. **G**anua omnium
 viciozum iracundia. qua clausa virtutibus intrinsecus da-
 tur quies. aperta ad omne facinus armabitur animus. pu-

xxix. Qui ad indignandus facilis est ad peccata est procli-
 uos. Dampnus qd facit ira homini ostendit salo. puer. x
 ix. Qui impaciens est sustinebit dampnus. Primus damp-
 nus qd sustinet impaciens est dampnu improbate paciencie
 Secundum est dampnum eorum qui lucrati essent si pa-
 cienter sustinuissent velut eniz lapidibus preciosis ob-
 ruium. cum iniurie nobis inferuntur. Tercium dampnum
 est amissio sui ipsius. Impaciens seipsum perdit. sicut pa-
 ciens seipsum seruat. Vnde dominus in euangelio. In paci-
 encia vestra possidebitis animas vestras. **I**racundus di-
 uersis rerum generibus operatur. **C**apitulum Tercium
Tertio valet ad detestacione ire. si iracundus diuer-
 sis generibus rerum operatur. **N**on notandum. qd
 iracundus est velut homo habens domus ligneam
 cui qnqz accidit qd in vespere diues est. in mane vero nichil
 habet. quia sibi totum ignis subito abstulit. Ita homo ira-
 cundus ad sibilum vnus verbi gratiam qm habebat per die-
 dum in iram vel odium cadit. **I**deo dicit ecci. ij. **V**e illis qui
 perdidit sustinenciam. **H**omo etiam iracundus est quasi
 demoniacus vel arrepticus vñ figurari potest per demo-
 niacum illum de quo legitur. math. ix. **M**agister attuli tibi
 filium meum habentem spm mutum qui vbiqz appren-
 derit illud et spumat et stridet dentibus. **M**ath. ec. viij.
Legitur. qd occurrerunt domino duo habentes demonia se-
 ru nimis. ita vt nemo posset transire per viam illam quibus
 satis affilatur homo iracundus. **I**te homo iracundus qnqz
 est sicut olla nimis habens ignem que ebulliendo emittit
 qd in ea erat. **V**nde ps. xv. **C**or fatui ebullit stulticiam. **I**ra-
 cundus est homo insanus licet non sit continua eius insania
Dracius. **I**ra furor breuis est. **I**tem phs. **I**rogata iniu-
 ria eius est insania qui ita insania facit. **N**unquid non insa-
 nus est qui seipsum gladio ire vel odij occidit. **H**omo iracu-
 dus est velut ramus ignem ex se produicens ad impetum
 venti secundum **J**osephus. sic iracundus ad ventum superbie

591

ignes ire ex se pducit Homo eciaz iracundus est velut aper
in gladium ire vel odij seipm impingens Gladius dyaboli
est ira vel odium **De stulticijs iracundi** **Capi**
tulum quartum

Quarto loco pot vale ad det. ire si ondat qnta stul
ticia laborat ho iracundus q non vult odium dimittere s
vult se vindicare Et possunt assignari multe stulticie
ipsum **Prima** est stulticia eius q ipse vult sanare vulnus
suum de alieno vulnere et sanitatem querit de aliena infirmi
tate In alieno malo querit bonum suum q idem est ac si in ig
ne querat aquas. et in spinis vuas. et in tribulis ficus **Hac**
stulticiam insinuat nobis. aug. dic. **Lesus** et iniuriam
passus vindicari vult quasi cuius pena possit prodesse alie
na. de aliena pena querit sibi medicamentum. et acquirit
grande tormentum **Secunda** stulticia est q ipse vult se vin
dicare cum periculo anime sue. et interdum corporis et ma
gno labore et expensis. etenim non potest se vindicare plene.
maior enim vindica q ipse potest sumere est mors animi hostis
sui se corpore p. xx. **Ne** dicas reddam malum pro malo
expecta dominus et liberabit te **Liberabit** inquam a labore et ex
pensis et periculo anime et corporis. et debito gehenne cui
te obligares vindicando te **Mira** insania q homo velit se oc
cidere. ut asinum hostis sui occidat. **Si** autem expectaret
dominus dominus plenarie vindicaret eum hostes suum infer
nali patibulo affligendo **Non** oportet ergo sumere vindictas
de hoste suo qui sibi iniuriatus est quia nisi ipse penituerit
dominus tantam vindictas sumet de eo q totus mundus
faciabitur inde. **Vnde** in fine ysa. **Vermis** eorum non mo
rietur et ignis non extinguitur. et vsq ad facietatem nisi
omni carni **Nullus** est ita immisericors quin moueri possit
ad compassionem erga illos qui cruciabantur in inferno si sci
ret qualis est cruciatus eorum **Vnde** legitur luc. vi. de di
uino illo qui sine misericordia fuerat. qui compassus est suis
fratribus ne venirent in illum locum tormentorum **Lu. xvi**

Expertus em erat iam cruciatu infernale Si quis singlis
 horis membratim dilaniaretur ipse non tantam penam su-
 flimeret. qntaz ille qui cruciatur in igne infernali : Item
 si totus mudus excogitaret quo pumret aliquem. et ille
 possz totuz sustinere ipsi non possent eum tm pumire quan-
 tuz dominus pumet vno verbo. qn dicet. **I**te maledicti in
 ignem eternu nisi sciret dominus cruciatuz illuz ita grauez
 esse non sustinissz cruciatu passionis vt nos liberi essemz
 a cruciatu illo **T**ercia stulticia est q ipse fugit pontez per
 quem ipse necesse habet trāsire alioqn pibit. 7 q hęc stul-
 ticia valde magna sit. sic pōt ostendi. duo habētes capita
 les inimicicias in inuicez transitori sunt per quēdaz pontē
 qui autem prior venit ad pontem. cogitat q destruat pon-
 tem in odium sui hostis. sed ex alia parte videt q si pōtē de-
 struxerit ipse ex necessitate peribit. hostis vero ipsi? nich-
 ilominus transibit. si post huius deliberatōne pontē destru-
 it nonne insanus reputandus **S**imili stulticia laborat qui
 delinquenti in se non vult dimittere **P**ons enim per quem
 sumus de necessitate transitori ad deum ex quo pēcamus
 misericordia est. misericordia hunc pontem sibi frangit qui
 misericordiaz negat proximo qui in eū deliqt. **J**udiciū emz
 sine misericordia illi qui non fecit misericordiā **I**ac. ij. pxi-
 mus tñ nichilominus ad deum perueniet si fecerit q in se
 est. **Q**uarta stulticia est q ipse vult se occidere vt tūcam
 hostis sui possit dilaniare **T**unica hostis ipsius caro est ei?
Unde in ps **C**oncedisti saccum meus **7** **S**accus vocatur
 ibi caro cristi **S**i autem caro cristi saccus erat humil' mltō
 foreius caro cuiuslibet potest dici vestis **U**nde qui animaz
 suam occidit. vt cōpus hostis sui ledat predicta stulticia
 laborat. **H**anc stulticiā ostendit aug? super illud ps **G**la-
 dius eorum intret in cor eorum dicens de persecutoribus
 qui ita insanime quasi quis per corpus suum gladiū mī-
 tat vt tunicā alterius cedat **G**ladius primo intret in cor
 persecutoris qm in corpus eius quē persequitur **A**rinca

Stulticia est. q̄ ipse de se faculas facit unde ignes accendat
 in quo hostis eius comburatur. sed se prius oburit. Hanc
 stulticiam ostendit aug⁹ super istud ps̄ In laqueis cadat
 in ipsū sic dicens. Nemo malus est qui sibi prius non no-
 ceat sic purato maliciaz esse quasi ignem. si incendere vis
 aliquid illud q̄ admones igni prius ardēti nisi ardeat nō
 incendit aliud verbi ḡcia. Cuz faculam apponis igni prius
 ardeat ut aliqd possit incēdere. ita malicia q̄ p̄cedit ex te q̄d
 ut q̄d valeat anq̄ te ardet p̄usq̄ te q̄ p̄fundit ramū ledit
 ubi radicem habet non le dit / malicia tua ut alteri non noce-
 at fieri potest q̄ autem tibi non noceat fieri non potest. Itē
 impossibile est q̄ iniquitas prius le dat hominem iustuz in
 quem tendit qm̄ cor iniustum unde procedit. Sexta stulti-
 cia est q̄ in ipsum quem amavit sanum deseruit. cum fact⁹
 sit infirmus vsq̄ ad mortem q̄ non solummō stulticia est.
 sed eciam pro ditiō et crudelitas magna. qz ille qui amatur
 sanus tenerius amandus est euz sit infirmus. Hanc stulti-
 ciam ostendit boecius in libro consolatorū dicens. Apud
 sapientes locus nullus odio prozsus relinquit̄. nam bo-
 nus quis nisi stultissimus oderit malos aut odisse ratōe ca-
 ret. Nam sicut corporis languor. ita viciōsitas quasi q̄das
 morbus est animarum. Cum ergo egros corpore minime di-
 gnos odio. sed potius miseratōne iudicemus multo magis
 tales miserendi sunt non insequendi quoz mentes impro-
 bitas omni languere atrocior vrgz. Septima stulticia est
 q̄ cum aliquis sibi abstulerit aliquid de suo ipse in vindi-
 ctam eius proicit ea que sibi remanserunt. fatuus est cū
 aliquis abstulisset pallium si ipse in vindictam et tunicam
 et supertunicale proiceretur in rodanū vel cui aliquis. xx
 libras abstulisset si ipse xl. proiceret vel a tota sua heredi-
 tate se exhereditaret. Sic fatus est cui aliquis abstulit pal-
 lium sue fame detrahēdo. sic ipse hac de causa proicit illaz
 pulchram et preciosaz vestez innocentie qm̄ in die iudicij
 toti mundo ostensurus est. Hanc stulticiam ostēdit serena

Dicens **R**idiculum est odio nocentis nocentiam perdere.
Et in ps. Custodi innocenciam etc. Facius est qui illata
 sibi iniuria ob hoc a celesti se hereditate exhereditat hostis,
 abstulit terras sibi et ipse aufert sibi celum. primo per die
 sua et modo perdit seipsum. **D**etava stulticia est. qd ipse di
 cit dominicam orationem ipse maledicere sibi secundum con
 munez vsu loquendi dicendo scilicet istud verbum. dimit
 te nobis debita nostra etc. **S**it aliquis sic dicens. sic deus
 me adiuret sicut veru dico maledicere sibi secundu vsu lo
 quendi nisi veru dicat. **H**anc stulticiam ostendit anastasius
 dicens Si non dimittis iniuriam que tibi facta est no ora
 tionem pro te facis. sed maledictionem pro te inducis cu
 dicis. sicut et nos dimittimus etc. **U**nde de tli potest dici
 istud ecci xxxij. **U**nus orans. et vnus maledicens. cuius
 vocem exaudiet dominus. timendu est ne vocem maledi
 centis nisi penituerit forsitan. tñ si in persona ecclesie sic
 diceret non peccaret. vel si simplex esset et verba illa non in
 telligeret. **N**ona stulticia est. qd cum ipse sit honoratus
 multis debitis pro quibus poneretur in carcerem horribilem
 nisi ea h soluerit et aliquis vellet eum delere de tablis cre
 ditoris. et se scribere et pro eo responderet. ipse tamen ren
 nit qui alicui facit iniuriam deo pro debitis eius respon
 det si tamen ille patienter sustinet. **U**nde mach. vi. Si di
 miseritis hominibus peccata eoz. / dimitte et vobis pater
 vester celestis peccata vestra **E**t ecci. xxij. **D**imitte proxi
 mo tuo nocenti te et tunc deprecanti tibi peccata soluentur
Ibi dicit meli. **I**ndignum est deum ei esse propitium qui
 crudelis est in proximum **A**ug. **U**nus quisqz elem indul
 gentiaz accepturus est a deo qualem ipse dederit proximo
 suo. via valde congrua ad obtinendum a deo remissionem
 peccatorum suorum et remissio iniuriarum suarum. qd significa
 tum est. iij. Reg. iij. ca. **I**n muliere illa que debita sua sol
 uit de oleo sibi ab helyseo multiplicato. **I**n oleo enim miseri
 cordia intelligitur qua iniurie illate remittuntur homini.

vero qui non vult dimittere alij non dimitteat aliq̄uid
 nec suis precibus. nec alienis. **Unde** super illud eccl̄i xxviii
Dius exorabit p̄ delictis illius dicit meli. frustra quis p̄
 ipso orat qui fratri debitam caritatem negat. **Et** in princi
 pio eiusdem capituli. **Qui** vindicari vult a domino inueni
 et vindictam. et peccata eius seruans seruabit. **Oratō**nes
 illius qui non vult fratri suo dimittere despiciat dominus.
Unde in eodem capitulo. **homo** homini seruat iram. et a deo
 querit medelam. **In** hominem enim silem sibi non habet mi
 sericordiā et pro peccatis suis deprecabit. **Ips**e dum caro
 fit reseruat iram. et appiciatōnem petit a deo. nec soluz ora
 cio talem a deo despiciat ymmo etiam oblatō. **Vñ** math.
 v. **Si** offers munus tuū ad altare va. rē ⁊ tunc re. rē. **Or**a
 cio autem eius qui sibi illatas iniurias dimittit non solum
 valet sibi sed etiam alijs. **Unde** Jere. xv. **Si** steterit mo
 yses et samuel coraz me non est anima mea ad populū istū
 glosa dicit. **Quid** est q̄ moyses et samuel pre ceteris patri
 bus in postulatōz preferuntur. nisi q̄ isti duo t̄m in omni
 testamento veteris serie etiam pro inimicis orasse leguntur
 vnus a populo lapidibus impetit ur. et n̄ pro lapidatoris
 bus ille precat ur. alter ex principat u eicit ur. ⁊ ⁊t ablit
 a me hoc peccatum ut cessem erare pro vobis. **Decima** stul
 ticia est. q̄ ipse sibi silez pugnat. euz potius contrarijs sit
 pugnanduz amore contra odium pugnanduz est. sicut aq̄
 pugnatur contra ignez. **Unde** p̄. xxv. **Si** esurierit inimic
 eius tuus ciba illuz. si sitit potum da illi. sic emz carbones
 cingēs super caput eius. **Paciencia** otra impacienciā pu
 gnancum est. bonitate contra maliciā. sapiencia contra
 stulticiāz. puer. xxvi. **Ne** respondeas stulto secunduz stul
 ticiāz suā non efficiaris ei silis. **Et** ad Ro. xij. **Noli** vinci a
 malo. sed vince in bono maluz. **Undecima** stulticia est. q̄ ip
 se occiso vno filio matris sue ecclesie vult ei aliuz occidere
 luctum volens ei addere super luctum. **Ad** hoc potest
 referri q̄ legitur ij. Regum. xiiij. **De** muliere instructa

a ioab que dixit dauid regi q̄ cum duos filios haberet et
 alter alterum interfecisset venerat cognato defuncti vo-
 lens interficere illuz qui remanserat sibi ¶ **Duodecima stul-**
 ticia est q̄ ipse deseruire vult in mortuum q̄ non solu stul-
 ticia est ymmo eciam magna crudelitas ¶ **Unde** lancea q̄ xpm
 mortuuz vulnerauit dita vocatur cum clauu vocantur dul-
 ces ¶ **Membru cristu viuū** est homo existens in caritate q̄ si
 membruz cristu mortuuz est homo existens in mortu peto
 ¶ **Unde** vngenta dulcis amoris paranda essent et non esset
 deseruenduz in aliu qui iam mortuus est de vngentis que
 preparauerunt sancte mulieres ad corpus cristu mortuu in
 vngenduz ¶ **Legit** mar. ult. ¶ **Decimatercia stulticia** est q̄
 ipse querit de fratre suo super hoc q̄ fecit sibi vel dixit te-
 pore infamie et vult inde vindicari hanc insaniam insinuat
 nobis seneca dicens ¶ **Male** de te locutur suple ita tu dicis
 michi et subdit moneret si hoc iudicio facerent vere mor-
 tu faciunt et ¶ **Lu. xxij.** Pater ignosce illis quia nesci-
 unt qui d faciunt ¶ **Si** quis haberet fratres insanum qui ei
 conuiciu diceret vel alapani daret et ex alia pte seipsuz gla-
 dio interficeret ipse plus doleret de malo q̄ frater insanu
 sibimet faceret qm de hoc q̄ ab eo sustineret ¶ **Sic** qui iniu-
 riam patitur magis dolere debet de peccato iniuriantis qm
 de iniuria sibi illata ¶ **Unde** act. ix. ¶ **Legitur** de beato stepha-
 no q̄ positus genibus pro lapidatoribus suis exorauit quan-
 do autem orauit pro se non legitur genua flexisse ¶ **Non** de-
 bet aliquis ammirari vel indignari si cecus in eum impm-
 gat sibi ¶ **Parasci** debet qui a sibi ab eo non cauit velut cecus
 est homo iratus ideo debet sibi cauere ille qui iratus no est
 ne ad eum offerdat ¶ **Decimaquarta stulticia** est q̄ euz
 ille qui habet aliquem odio captus teneatur a dyabolo et
 sciat q̄ dyabolus mortem eius sicut et n̄ ille qui non vult
 dimittere illud q̄ nichil sibi valet ymmo valde sibi noxiuz
 est scilicet odium vt a dyabolo dimitratur odium tenere
 velle e retinere peccatu ¶ **Non** remittit odiu michi remittit

J

577
/

Luce vi. **D**imitte et dimittemini vobis. **V**mmo retinere odium est retinere dyabolum mira insania iracundorum q̄ odium q̄ non habet nisi amaritudinem deo et regno eius preponunt. **Q**ui de odio thesauruz faciunt nec volunt illud cōmutare pro thesauro dei. **D**ecimaquinta stulticia est. q̄ ipsi odiunt et persequuntur illuz qui aurū et argentuz. et lapides preciosos. proiecit eis. **V**nde se redimant. et coronaz eternam fabricant. **D**e redemptōe ista legitur prouerb. xxiiij. **R**edēptōe anime viri proprie diuicie. proprie diuicie hominis sunt tribulatōnes quas sibi procurauit homo. et non deus. **D**e fabricatōe corone dicit ps. **S**upra dorsuz meuz fabricauerunt peccatores. **F**abricauerunt inq̄m coronaz p̄petuaz. **Q**ui facit alicui maluz si patienter sustinet lapiduz vnum preciosuz in eius coroz nam ponit. **D**eō tales diligendi sunt tanq̄ b̄fici. **L**uc. vi. **D**iligite inimicos vestros benefacite hijs qui vos oderunt benedicite maledicentibus vos. **E**t ad Ro. xij. **B**enedicite persecuentibz vos. benedicite et nolite maledicere. **D**uabus de causis benedicendi sunt persecutores. quia nobis benefaciunt. et quia aliam remuneratōnez non expectant. **D**eō dicit apostolus. **V**is bis benedicite. qui se vindicant de persecutōne reddūt malū pro bono. et deo malum accidet eis. **P**rouer. xx. **Q**ui reddit mala pro bono. non recedet maluz de domo eius. **S**i quis dicat q̄ illud bonuz nō facit ex bona intentōne. et deo non est diligendus. **R**espondeo q̄ sp̄ma que claudit vineaz alicuius pungens intrantes in eaz amat ab eo cuius est vinea licet illud bonum quod ei facit ex intentōne non faciat. **D**ecimasexta stulticia est. q̄ euz iracundi amoz suuz venales habeant nolunt tñ vendere ei qui carius eū emeret sc̄z deo. q̄ ipsi amoz suū venale hēant. p̄z ex eo. q̄ nolūt amare nisi filios b̄ficos et se amantes nolūt habere amozem vel aliq̄od b̄fici euz p̄ciū amozis sui. **S**z si ipsi p̄ deo inimicos vellent diligere. deus valde care emeret amozem eorum. daret enim

pro illo amore suū et regnū celoz qñ dñs in die iudicij
 ponet rationez de amore de quo est maximum preceptuz et
 dixit aliquis se amasse aliquoz quia ab eo amabatur. et quia
 beneficus suus erat **R**espondebit dominus de hoc amore ni
 chil tibi debeo de illo iam solutum est tibi **C**um autem dixe
 rint aliqui se amasse ppter eum illos qui conuicijs et iniu
 rijs defendebant se. ne amarentur. tunc dicet dominus istū
 amorem vobis debeo **V**enite benedicti pccati. reg. 7c **A**d
 hoc pertinet illud. math. v. **S**i diligitis eos qui vobis dili
 gunt qm mercedē ha. **N**ōne et publicani hoc faciunt **E**t lu
 ce vj. **S**i diligitis eos qui vobis diligūt que vobis est gra
 tia **E**t post verūm diligite inimicos vestros et sequit̄ **E**t
 erit merces vestra multa **E**t cum homines ita faciant lucrū
 miruz est. quomodo cum deo lucrari volunt. et quomodo
 amorez suoz nolunt deo dare pro regno eius quem darent
 alicui homini pro modico beneficio **D**ecimaseptima stul
 ticia est. q̄ ipsi reputant honorez q̄ in veritate est vilitas
 se vindicare se. **D**icerz aliquis **N**on possum sustinere tan
 tuz dedecus q̄ de malo michi illato me non vindicēz. repu
 tans. vilitatez esse non vindicare se cum tam vindicare se
 potius sit vilitas in multis casibz **U**nus casus est quando
 stultus et insanus est qui sibi conuiciatur **A**lius casus est
 quando est vilis persona. vt leprosus. vel loripes. tunc em̄
 homo magni cordis dedignatur vindicare se de ill' nolens
 manus suas ibi maculare. **S**eneca. **C**uiusdam libenter
 pareas a quibus te vindicare fastidias ab hijs non aliter
 q̄ ab aialibz paruis et inquinantibz reducenda est manus
Cum igitur non possis vindicare te absqz spiritali inqui
 natione manuum. et cum ille qui infert tibi iniurias in hoc
 insanus et stultus sit. non est vilitas. sed potius honor.
 si te nō vindicēs **S**en. **M**ag animi ē iniurias insūma paci
 etia pati **I**dē **S**i magnim' fueris nūq̄ dices tibi otueliaz
 fieri de inimico dices nō nocuit michi. s; animum nocendi
 habuit. et cum illum in potestate tua videris vindictam

putabis vindicare potuisse. cito enim honestum et mag-
 nū et maius genus vindicandi esse ignoscere. **Proū. xx.**
Honor est homini qui seperat se a vicijis. Omnes autē stul-
 ti miscentur contumelijis. Sicut honor est se separe a con-
 tentōnibz. sic vilitas est in stētōe os suuz. dicitō alicuius
 maclare. **Decimoctaua** stulticia est q̄ ipsi odiunt illos
 qui sibi profunt cōtra dei phibitōnē sezi iniuriantes. p̄tā
 vero odij ⁊ alia peccata que eis summe nocent que domi-
 precipit odio h̄ri nolūt odire. **In ps.** Qui diligitis deum
 odite malū. De nocumento p̄tōz dictū est in p̄ncipio tra-
 ctatus. hoc tñ addit q̄ peccatū est occasio omniū miseria-
 rum que nobis accidūt. **F**ames em̄ et siccis. frigus. calor
 labor. infirmitas. mors. sequele sūt peccati. si em̄ homo nō
 peccat nō sensisset eius penas. si quis interfecisset alicui fra-
 tres suū ipse odiret eum precipue. si sine peccato hoc possit
 facere. **Quare** ergo non odim⁹ p̄tā. qd̄ interfecit illos.
 de parentela n̄a qui mortui sūt. et illos qui remanserunt
 occidet. et nos ipsos. **In** omnibz miserijs quas in mūdo isto
 videm⁹ possimus odiū peccati colligere. qn̄ aliquem mori
 videm⁹ debem⁹ cogitare q̄ malū sit p̄tā. facē ex quo talia
 stipēdia secunt. **Apo.** Stipēdia p̄tā mors. **Legit** q̄ adaz
 et eua luxerūt centū annis qn̄ viderūt mortuū abel. intelligē-
 tes illā mortez sequelā esse peccati. **Mirum** est. quō hōmēs
 p̄tā amare possūt. cū occasione illi⁹ tot miseras incesā-
 ter sustineant. ad miseras em̄ huiōi odiū peccati deberet
 in eis renouari. **Homo** qui alium odit valde stultus est.
 amat em̄ societatem eius quem odit et vult euz eo ire in
 infernuz q̄ valde miruz est. **Mirum** eciaz est q̄ ipse malici-
 am quā in hoste odit in se diligit propter vnum delictum
 quod videt in homine omnia bona que in ipso videt odit.
 propter modicum q̄ dyabolus habet in eo odit que deus
 habet ibi in quo assimilatur illi qui castrum patris sui odi-
 ret propter domum vnaz hostis sui qui esset ibi vel totum
 agrum vnū odiret propter vnā vrticam que esset ibi

Et ut breuiter dicas. homo volens se vindicare stultus est
 iras recipiendo. seruando. indicando. Ira recipiendo stultus
 est. qz cu frater eius dicat ei verbu duru. et ex alia pte
 dyab? gladio ire voluerit euz interficere non curat de gla
 dio dyaboli. s? solu de verbo fratris. Nec stulticia insinuat
 Job. v. Vix stultu interficit iracundia. quasi diceret. ex
 stulticia est q ab iracundia se permittit occidi. Stultus ec
 est in suando iras euz ira sit ignis q innuit salomō. dicēs
 ecēs. vii. Ira in sinu stulti requiescit. quis non excuteret
 carbonē de sinu suo nisi stultus sit. puerbi. vi. Nunq̄ pōt
 homo abscondere ignē in sinu suo. vt vestimenta eius non
 ardeāt. Stultus ē ecia indicando. Vnde pū. xij. Fatuus autē
 statim indicat irā suam. Indicare irā suam hōmibz. euz ira
 furoz sit est indicare se esse hōmez insanū. Itē qui indicat
 irā suāz hōmibz succēdit domos vicinorū suoz eo q domus
 sua ardeat. euz potius cogitare deberet quō domū pprie
 subueniret. sicut non esset ferenda sentēcia qm insanus di
 ctaret. sic non est proferendus sermo quē ira dicitur cum
 ira sit furoz homo iratus nisi taceat ostendit se magis stul
 tum q ipse sit. Alta enīz omīatur que non faciet. Vñ
 prou. xiiij. Qui impaciens est exaltat stulticiam suam.
 Multiplex iniquitas que est in hōme irato. Cap. Quartus
Quinto potest valere ad deū. ire si ostendat multā
 plex iniquitas que est in homine irato qui se vult
 vindicare. Prima eius iniquitas est q ipse con
 stituit se iudicē inter se et iniuriatorem suū. Secunda
 est q ipse in eadem causa vult esse actor et iudex. Ter
 tia q vult vindicare se pēdēte die. que sibi assignata est vt
 ei plene iusticia fiat. dies h̄ dies iudicij est. Apostolus.
 Nolite ante tempus iudicare. Quarta iniquitas est. q
 ipse impunitum relinquit illum a quo debuit incipere sez
 seipsum qui sibi magis nocuit. qm alius quicquid alius
 potuit inferre ei minus ē ex odio quo ipse animam suam in
 terfici. Quinta q iusticiā q ex solo iudicō debz pcedē

ex iniquitate vult elicere . quia ex ira et odio . **S**ex-
 ta iniquitas est . q̄ ipse non reddit pacienciam iniurianti
 quam ei debet sicut iniurians debet ei innocentiam
Sexto possunt valere ad deū . eius exempla . et precipue
 exemplum xp̄i quē videmus patientissimus esse . qui vlti-
 mo faciet vindictas de inimicis suis . bene deberent sufficere
 verniclo q̄ ita cito vindicaretur de inimicis suis . sicut di-
 cit aug⁹ Sūme religionis est imitari quem colis **D**e be-
 ato eciam bern̄ . legit⁹ . q̄ appropinq̄nte morte eius cum re-
 quireret⁹ a fratrib⁹ q̄ doceret eos aliqua salubria . dixit eis
 Alieno sensu magisq̄ meo credidi . lesus vindictas nō expe-
 ctet . nulli scandaluz facere voluit . et si feci sedam et potui .
Septimo potest valere ad deū . ire q̄ domin⁹ ab eo qui
 vult vindicare se . videt eē remissa repetere . sicut patet de
 illo qui noluit dimittere conseruo a quo dominus eius re-
 peit vniuersū debituz prius sibi dimissuz **M**ath . xviii .
De diuisionib⁹ ad iras p̄mentibus **S**ecūda pars .
Icto de hīs que pertinent ad detestaciones ire cō-
 muniter ponende sūt diuisiones ad irā p̄mentē .
Notand⁹ ḡ q̄ est quedā ira que bona est . qua hō-
 mo irascitur vicio . de qua eccl̄ . vii . Melior est ira risu . q̄ si
 diceret per tristitiaz vultus corrigit⁹ animus delinquentis .
Est alia ira que mala est qua homo irascitur p̄sone . de qua
 intelligenda sūt prius dicta . et h̄ duas habet species **D**ue
 dam enī subita est et sine deliberatōne ratōnis que venial-
 est **A**lia vero eius deliberatōne et consensu ratōnis que
 mortalis est **H**as duas species tangit dauid dicens **I**rascel-
 mini et nolite peccare **S**i subita ira surgat in nobis nō
 cōsenciat ratō **I**ra vō que cū deliberatōne est si iueterescat
 odiū dicit⁹ **E**st enī odium ira inueterata q̄ videt⁹ p̄hibere
 ap̄stol⁹ dicens ad eph̄ . iiii . **S**ol nō occidat sup̄ iracūdiā
 vestraz **A**d deū . odij possunt ista sp̄ali valere . **P**rimo illud
 genesis . xlix . **M**aledictus furor eius quia p̄rimax et in-
 dignatō eius q̄ dura **S**ecūdo illud i . **J**oh̄ . iij . ois qui odit

Fratrem suum homicida est. **T**ercio quod odium specialiter est
 caritati contrarium que est maxima virtus maxime placens deo
 et maxime displicens dyabolo. patet ex verbis **g̃g̃. dicentis**
Non curat antiquus hostis. ut terrena nobis tollat. sed ut
 caritatem in nobis fereat de placencia vero dei manifestum po-
 test esse per hoc quod dicit dominus **Jo. xv.** hoc est precep-
 tum meum. Quarto quia cum torqueatur homo propter que peccat
 et ille qui manet in odio. iniurias sibi illatas nolit remit-
 tere id est punire in se quod nec peccata sibi remittentur. Fatuus est
 qui unam iniuriam non vult remittere ut mille vel plura pec-
 cata sibi remittantur. Quintum est hoc. quod ira vel odium
 contra naturam videntur esse in homine. cum homo sit animal mansue-
 tum natura et misericors. **Vn̄ Job xxxi.** Ab infancia mea
 crevit mecum miseratione et de utero matris mee egressa est me-
 cus. Mansuetudini vero que est in homine attestatur forma
 et dispositio exterior hominis. In omni enim specie animalis figu-
 ra corporis et membrorum nature corporis exteriori attestatur.
 sic ungues acuti fortes et magni. et aduncati dentes. et fili-
 sio oris magna attestatur rabiei. ut patet in leonibus. Contrari-
 um vero mansuetudini attestatur in hominibus. **Sextum est quod**
 eius cupiditas. et alia vicia consistunt in appetitu alicuius boni
 sed inordinate odium consistit in appetitu ipsius mali. **Vn̄**
 maioris perversitatis et malicie videtur quod cupiditas et similia
 peccata. **Ite notandum quod ira potest dividi in iras occultas que**
 non prorumpunt in exteriori iniuriarum. et iram prorumpentes
 in exteriori iniuriam. siue sit iniuria verbi vel facti. **De**
 prima ira dicit dominus **Math. v.** Omnis qui irascitur fra-
 tri suo reus erit iudicio. Et post subdit de secunda ira. **Qui**
 dixerit fratri suo racha reus erit de illo. qui autem dixerit fatue reus
 erit gehene ignis. racha in eadem est indignitas. sed noxiat aliquod
 speciale et velia. **Ite ira potest dividi in iram quam homo irascitur sibi et**
 in iram qua irascitur proximo. et iram qua irascitur deo. **De**
 prima ira dicit socrates. **Gracundus cum alijs irasci desie-
 rit sibi irascitur. De secunda ira dictum est prius. De ira**

vero qua aliquis irascitur deo qualis est ira iniquorum bla-
 sphemantium deum potest intelligi illud. *eccl̄i xxvij.* Qui in
 altum mittit lapides super caput eius cadet. ¶ De pec-
 catis que proueniunt ex ira. ¶ Tertia pars.

Sequitur de peccatis que proueniunt ex ira. pro-
 uenit autem ex ira lis. *Ande prou. xxvj.* Sicut
 carbones ad brunas. et ligna ad ignem. sic homo
 iracundus suscitatur rixas. *Ande eccl̄i xxvj.* Homo iracundus
 incendit litem. Ex ira etiam secuntur guerre. incendia. ho-
 micidia. et alia in obiectio manuū iniusta. et rapine et filia
 De lite non dicemus modo. quia de illa dicetur de alijs pec-
 catis lingue. De rapina vero dictus est in tractatu de aua-
 ricia. De alijs vero dicemus. et primo de guerra.

De xij. que debent homines cogere a guerra. Capitulum primū
 De alijs vero hic dicemus. Et primo de guerra.
Duodecim vero sunt que debent homines cohibe-
 re a guerra. Primus est. guerra quaz habemus
 cum hostibus inuisibilibus. *Job vij.* Milicia est vita homi-
 nis super terras. *Itē dictus est Gen. iij.* ad ser. pētez. In-
 micicias ponam inter te et mlerem. et semen illius et seme-
 tuum. Guerra ista multus periculosa est. et ppter callidi-
 tatem demonum. *Gen. iij.* Serpens callidior erat omnibus
 animantibus terre. et propter longum exercitium pug-
 ne pugna enim non cessauit ex quo adam dicitur est in terrā
 et longus usus multus docuit eū et experientia et ppter conti-
 nuitatez pugne. *gg.* Assidua temptatio dyaboli temptat nos
 ut saltē tedio vincat. et ppter maliciā demonū. qui incessan-
 ter sicut sanguinē nr̄m. *Vñ dia?* sanguisuga uocat. *pū. xxx.*
Sanguisuge due sūt filie. Et qz demones inuisibiles sūt. *Je-*
ro? Tūc maxie impugris. si te impugri nescis. et qz mag-
 nū dānus est siqs vincit. regnū enim et nuz pdit. et patiblo
 infernali affigit. Si autē uicit multū lucratur qz regnū eternū
 et sic dyabolus prior est hōme. ita guerra qm hōmē cū dyabolo
 prior ē guerra qm aliqs hz cū hoibz. sic ei aliqs princeps qm

habet aliquas guerras fortes et periculosas studet pacifica
 re alias guerras super emergentes sic debet homo cum ho
 minibus pacificari ne a demonibus vincat. Ad hoc vide
 tur pertinere illud. Job xl. Memeto belli et non addas
 quicquid loqui ut dicit glosa. Si occulti hostis bellum ostra
 te consideras quicquid a me pateris non accusas. Jero?
 Gladium tenet hostis ut me primat. Mira insania verbu
 durum sibi dictu plangere et gladium capiti yminentem no
 timere. Mira et fatuitas qd alijs capuz cum dyabolo se
 tradat ut pualet fri suo. cum scripeus sit qd crudelis est
 et non miserebitur. Ideo reges et principes huius mundi
 defacili vincuntur a dyabolo. qz habent alias guerras et no
 sufficiunt resistere vbiqz. Abac. j. Ipse de regibz triupha
 uit. et tiranni ridiculi eius erunt. **S**ecundo deberent ho
 mines cohibere a guerra hoc qd dominus amat pacem et per
 otariu guerram odit. **D**e sex signis qd deus amet pacem
Et possumus multa signa ponere per que apparet qd do
 minus multu amat paces. Primum signu est. qd dominus
 nasci voluit tempore pacis que duravit xij. annis. Tunc
 impletum fuit illud. Ma. ij. Tunc conflabunt gladios su
 os. et vomeres. et lanceas suas in falces. Spirituahter
 autem non vult deus habitare vbi non est pax. quia in pa
 ce factus est locus eius. **S**edm signu. qd dominus amat
 pacem est hoc. qd in natiuitate eius comendata est pax ho
 minibz multitudme angelorum dicente gla in altissimis deo
 Et in terra pax hominibus bone voluntatis. Ut legitur.
 Luce ij. **T**ercium signum est. qd ipse vocauit pacificos
 specialiter filios dei dicens. Beati pacifici. quoniam filij dei
 vocabuntur. **Q**uartum signum est hoc. qd ipse mittens
 apostolos voluit. vt homines ad pacem hortarentur di
 cens. Mathi x. Dicite pax huic domui. Mittens etiam
 discipulos suos dedit eis similiter mandatum de exhorta
 tione ad pacem dicens. Luce x. In quacumqz do
 mum intraueritis. primum dicite. Pax huic domui.

Quintum signum est hoc. q̄ dominus relicturos discipulos
 seque pacem specialiter tanq̄ hereditate eorum reliquit eis. **Jo.**
xiii. Ibi pacem meam do vobis pacem re. **re.** Post resur-
 rectionem etiam veniens ad discipulos. pacem commendavit
 eis dicens. pax vobis. ut habetur **Jo. xx.** In duobus locis
Sextum signum est hoc q̄ dominus ita care emere voluit
 pacem nostram. **Non** enim voluit ut nos reconciliaret sibi. **Marita**
ri voluit filius dei nature nostre infirme. ut pax ista re-
 formaretur. **Adhuc** etiam pacem peccatorum paratus est eme-
 re valde care. quia paratus est eis remittere omnes offen-
 sam et emere pacem ipsorum regno eterno si penituerint. ho-
 norabilis est ista pax peccatorum. **Si** peccator haberet deum
 in carcere non deberet honorabiliores parte ab eo requirere.
Et ut breuiter dicam speciale officium filij dei fuit pacem re-
 formare. hac de causa venit in mundum istum. et fuit ibi plus
 quam triginta et duobus annis. **Vnde** ad eph. ii. Ipse est
 pax nostra qui fecit utraq; unum. **Tertio** deberet homi-
 nes cohibere a guerris propter mala. que inde fiunt.
 et bona que obmittuntur. **Primum** malum est. q̄ de gu-
 erra sequitur odium / de vna guerra sunt quandoq; homi-
 nes in peccato odij. **Illi** autem qui sunt in peccato odij. ho-
 micide sunt. **Juxta** verbum beati **Jo.** in prima canonica sua.
Secuntur etiam inde homicidia et frequenter illi qui mori-
 untur in bellis moriuntur et morte eterna q̄ maximus peri-
 culum est. hoc enim dampnum irreparabile est. **Vnde.**
Math. ii. Rachel plorans si. su. et no. sola. qz non sunt. **Se-**
cuntur etiam incendia locorum sacrorum et non sacrorum.
 rapine. et furta. filij agricolarum fures efficiuntur. filie
 prostituuntur. omittuntur etiam infinite ecclie et infinita
 alia bona. **Quarto** deberet homines cohibere a guerris hoc
 q̄ in guerris precipue malum infertur hijs qui non meru-
 erunt. **Si** in guerris illi mala reciperent qui in culpa sunt
 hoc tollerabilius esset. sed illi parum aut nichil mali reci-
 piunt. innocentes vero depredantur. **Juxta** illud **Pla. lix**

Quā recessit a malo prede paruit **D**raconis. Quicquid de
 lirat reges plectuntur achym. **I**n hoc tyranni huius mundi
 piores sunt dyabolo. qui non nocet nisi hijs qui meruerūt
Tyranni vero in guerris suis potius nocent illis qui in-
 nocentes sunt q̄ non est parua culpa. cum innocentes spe-
 ciali deo adhaerent. et in eo fiduciam habeant et sunt in
 eius protectione. ps **I**nnocentes et recti adhaeserunt mi-
 chi puer. ij. **D**eus custodiet rectoz salutem et proteg-
 gradientes simpli. **I**n guerris eciaz inferitur malum pau-
 peribus plus enim dampnificatur aliqua pauper mulier.
 quando vna gallina aufertur q̄ aliquis qui multum diues
 esset dampnificaretur in mille marcis. sicut vidua pauper
 cūla de qua loquitur dominus **L**uc. xxi. **P**lus misit in ga-
 zophylacium mittendo duo minuta qm̄ omnes alij. **Q**uinto
 debet homines cohibere a guerris hoc q̄ vix est qui n̄ male
 accidat eis qui guerram faciūt aut enim malum inferitur
 eis. et sic male eis accidit. aut ipsi inferunt malum alijs.
 et tunc deterius eis accidit. **M**elius est enim mala sustine-
 re q̄ mala facere. **V**n̄ prouer. **M**elius est humiliari cum
 micibz q̄ diuidere spolia cum superbis. **S**exto debet ho-
 mines cohibere a guerris difficultas consulendi illis qui in
 guerris interficiunt. **C**um emz vn̄ alium paratus sit iu-
 uare ut forciores sint ex eo q̄ sint siml. **N**usquisqz videt
 esse occasio que dam omnium malozum que ibi fiunt. **V**nde
Job xli. dz. de corpore dyaboli. **C**orpus enim q̄ si scuta vi-
 lia 3 opactum squamis sese premētibz **S**eptimo debet co-
 hibere homines a guerris hoc q̄ nulla vel parua utilitas
 inde sequitur. **Q**uando aliquis guerram facit ut sua recu-
 peret plus valet q̄ ipse in guerra expedit q̄ q̄ ibi acquiri-
 tur **Q**uando vero aliquis guerram facit ut vindicet fratrem
 vel cognatam sibi occisum nlla utilitas ex h̄ sequitur illi
 qui mortuus est **M**elius esset defuncto q̄ procuraret q̄
 homicida pro anima eius iret ad partes transmarinas. vel
 q̄ processio fieret a ministris dei super interfectuz cū aqua

benedicta et cruce q̄ eius igne maledicto. et lanceis. et vex
 illis a ministris dyaboli. Sicut mltociens fit. **D**ecimo de
 bet cohibere homines fraternitas que inter hōmes est. om
 nes em̄ hōmes naturalr̄ sunt fratres. quia ex vno patre
 et ex vna matre processerūt. scz adam et eua. **F**ideles ve
 ro preter hoc quadam spiritali fraternitate facti sunt. et
 ex vna matre scz ecclesia et celestē hereditatem diuifuri.
Unde inimicia inter fideles inimicia cayn est. quia
 inter fratres lupi vel serpentes videntur esse huius homi
 nes qui bella mouent. **S**eneca **F**erua rabies est ista san
 guine. eē vulnerib⁹ letari et hoc est abiectō hōme in silure
 animal transire. **U**ne serpentes et hōmes naturales vident
 inimicie. **U**nde gen. iij. Inimicias ponam inter te ⁊ mu
 lierem et semen tuum et semē illius. **U**nde ser pētes se esse
 ostendunt qui ad hōmes inimicias habent. ymmo etiam
 tēs piores serpentibus ⁊ lupis videntur esse. **S**erpens
 serpenti non nocet. vel lupus lupo. ⁊ si animalib⁹ alterius
 speciei noceant. homo vero nocet hōmi. **S**ene. **M**inutissi
 mus est homo hōmi. leo leoni non nocet. lupus lupus non
 ledit vere canes videntur esse tēs hōmes qui ad inuicem
 certant. **N**ono debet cohibere hōmes a guerris q̄ hōmes
 qui guerras amant vel habēt speciales filij dyaboli sunt si
 cut pacifici speciales sunt filij dei. sicut prius dictum est.
Decimo debet cohibere homines a guerris. miseria quam
 sustinent hōmes qui guerras faciunt. **I**psi em̄ denocte va
 dunt armati in fame. ⁊ situ. ⁊ hui⁹ di. **S**i t̄m sustinerent
 pro deo quantuz sustinent pro dyabolo magni meriti e s̄t
 apud deuz. **U**nde in ps. **C**ontricio ⁊ infelicitas in vijs eoz
 et viam pacis non oḡ. **U**ndecimo debet cohibere hōmes du
 bius euentus belli q̄qz enim illi qui fortior se credit dete
 rius accidit in bello. **U**nde ij Reg. xij. **V**arius est euent⁹
 belli et nunc hunc. nunc illuz consumit gladius. si aliquis
 fortis est inuenit aliquem equū fortem vt ipse. **I**ere. xlvj
Fortis impexit in fortem. et ambo corruerunt. **S**i aliquis

500
malus est. quoniam aliquis eque malum aliquando inueniat. Unde
Proverbia xvij. Semper iurgia querit malus. angelus autem
crudelis mittet contra eum vel post hanc vitam quam dyabo-
lus ad eum mittet ut eum deferat in infernum vel in presenti quan-
do aliquis homo eque malus mittet ad reprimendam mali-
ciam eius. vulgariter dicitur quod canis bellicosus defert aures
scaturientes vermibus et frequenter accidit quod qui amant
bella moriuntur gladio. vñ i. reg. xv. Dicit samuel ad agad
regem amalech. Sicut fecit mulieres absque libis gladii tu-
tius sic absque liberis inter mulieres erit mater tua. ¶ Duo-
decimo debet cohibere homines a guerris hoc quod sapientes
tantum timent guerras. et tamen amant pacem. Unde salomon
qui legitur sapientissimus fuisse regnum suum in pace sum-
ma tenuit quasi xl. annis. Unde etiam ob hoc nomen habuit
Salomon enim interpretatur pacificus. Christus etiam vocatus est
rex pacificus. Et in veritate nichil est etiam quod tamen noceat ec-
clesie dei quantum guerra. Luce. xi. Domine regnum in seipsum
diuisum dissolabitur. Parue res discordia crescunt. Mag-
ne vero res discordia dilabuntur. Licet tamen bonum sit pax quod
etiam suo contrario querat secundum verbum augustinus. tamen valde
raro esset facienda guerra. Cum enim guerra et pax maxime
sint contraria maxime a se distant. et ideo valde longa est
via que est per guerra ad pacem. et quandoque pius homo defi-
cit. quod ad pacem per vias istas veniat. Cuius peruenit ho-
mo ad pacem paciendo quam bella faciendo. et facilius acqui-
rit homo largiendo quam auferendo. ¶ De incendiariis.

Capitulum Secundum

Sequitur de peccato incendiario. Incendiarius dicitur
qui propria auctoritate incendit civitatem vel villam
vel domum aliquam. vel segetem. vel rem si quis malo stu-
dio ut pro vindicta. Si autem hoc faceret auctoritate illius
qui habet potestatem iudicandi iustus bellum non iudicaret in-
cendiarius ex quo guerra esset iusta. Dato verosimile quod de-
berent cohibere homines ab hoc peccato. ¶ Primus est hoc

589
q̄ istud peccatū dyabolicum est. diabolus em̄ in inferno igne impugnat homines. sic faciūt incendiarij in hoc mundo. **U**nde cum ipsi dyabolo assimilantur in facto merito assimilabuntur in tormento. **S**ecundum est. q̄ peccatum istud pure malicie. et nullius utilitatis est. Peccatum rapine vel furti aliquid habent lucri vel utilitatis. sed peccatum incendiij nichil. Nullius eciam strenuitatis est peccatum istud. m̄ter em̄ aliqua possit facere illud. **S**ed Cui sufflatores ignis in huiusmodi hominū sunt viles persone quō nō erūt viles persone sufflatores ignis in huiusmodi demonū s̄n culpa eē sūt paupes homines quoz domus incendunt. s̄ ppter solam superbiam dominoz fit. **U**nde in ps̄ Dum superbit impius incenditur pauper. **P**ecatum igit̄ incendiariorū cum sit pure malicie ideo etiam est peccatum in sp̄m̄ sanctum. **T**ertio debet cohibere hominem a peccato hoc. q̄ peccatum istud valde dampnosum est proximo. **P**auper enim homo exheredatur eum domus suaz amittit. et oportet euz et uxores suam. et familiam ire mendicando per domos aliorū q̄ valde graue est homini inconsueto. **U**nde eccl̄ xxviii. **V**ita neq̄ est hospitandi de domo in domus. **I**nter dūz accidit q̄ nunq̄ redibit ad pristinum statū et q̄ filij eius hac de causa fures efficiūt et filie prostituūt et ille q̄ domū incendit reus est oim̄ peccatorum que occasione illius incendiij fiunt. **Q**uarto debet cohibere hominem ab hoc peccato. q̄ peccatū istud valde dampnosū est auctori suo. dampnosius eē est illi q̄ proximo. vñ refert ḡḡ in dyalogo. q̄ euz quidaz incendisset messis eius dā sancti viri nomine stephani qui dā videns messem eius combustaz venit ad illuz dicens q̄ messis sua esset combusta. adiūgens. **U**nde ille placide respondit. **N**e quidez illi contigit. **I**lle qui credit incendere domus alienaz incendit suam. **S**ua eniz est domus illa quo ad emendaz et sibi amittitur. **S**icuti miles qui est in exercitu alicuius principis equum quez amittit non sibi amittit. sed domino cum quo est. **I**ncendiarius dum ponit ignem ad oburendum

dominum sibi etiam preparat ignem eternum. **I**gne etiam peccati exurit seipsum Aug⁹. sic putato maliciam esse quomodo ignes. **Q**uinto debet cohibere hominem ab hoc peccato hoc quod peccatum istud multum impedit a salute auctorem suum et propter restitutionem domus incense quam oportet eum facere propter maledictiones que fiunt eis. **Q**uando enim pauper aliquem defectum habet occasione illius vel videt filios suos lugentes in alieno hospitio. ipse maledicit ei qui domum suam incendit. que maledictio defert incendiarium in ignem eternum. **V**nde eci⁹. iij. Maledicentis anime tibi in amaritudine exaudiet precato autem exaudiet illum qui fecit eum. **E**t eius dez. xxx. Deprecationem lesi domini exaudiet. non despiciet preces pupilli. nec viduas si effundat loquelam gemitus. **N**onne lacrimae vidue ad maxillas descendunt et exclamatio eius supereducens eas. **A**maxilla enim ascendunt usque ad celos. et dominus exauditor non delectabitur in illis. **D**e materia ista in tractatu de rapina dictum est.

Sexto debet cohibere hominem a peccato isto pena magna qua in presenti puniuntur incendiarii. **P**ena autem eorum secundum leges humanas est. ut qui dolo ignes apposuerit igne cremetur. aut capite puniatur. nec debet absolui nisi dampno restituto et prestito iuramento quod ignem alterius non apponat. **I**deo etiam sepe puniuntur in hoc quod mala morte moriantur. sicut patet de absolon qui fecit succedi messi iacob qui postea suspensus est. et occisus est tribus lanceis missis in eum. ut legitur ij. Reg. xiiij. **L**egitur in xiiij. **J**udicium quod samson fecit succendi segetes philistinorum qui postea captus est a philisteis et exocellatus est. et a semetipso occisus.

Septimo debet cohibere hominem a peccato isto magna pena qua puniendi sunt incendiarii in futuro quod potest ostendi per hoc quod legitur Math. xxv. quod dominus diciturus est. **I**te maledicti in ignem eternum et subditur causa huius dampnationis hospes eram et non collegistis me. **S**i dominus puniendus est igne eterno eos qui

in proprio hospicio non receperunt eum qualiter creden-
 dus est illos esse puniendos qui hospiciū domini in quo
 ipsi nichil iuris habebant obusserunt. Quot pauperes ho-
 spitati fuissent in domo quā ipsi obusserunt totiens domi-
 no suū hospiciū abstulerunt. Merito etiam in presenti
 et in futuro crematur incendiarius euz ipse alios cremet
 quia per que peccat homo per hoc et torquetur. et non est
 lex equoz vlla quā necis artifices arte perire sua. De quo
 debet cohibere homines ab hoc peccato. quod peccatum istud
 multum displicet deo quod patet per hoc quod hospitalitas tū ei
 placet quā tū hospitalitatem hoc peccatum destruit. Ad hospi-
 talitas deo placeat patet ex eo. quod legitur ad hebr. ultimo
 hospitalitatem nolite obliuisci per hanc enim quidam plas-
 tuerunt angelis in hospitō receptis. Et origenes. Domos
 hospites ingressi sunt angeli. Domos vero hospitibus clau-
 sas ignis et sulfur succendit. Domos quas angeli ingressi
 sunt. fuerunt domus abraham. et domos loth. domus ve-
 ro succense. fuerunt domus sodomorum. et gomorreorum.
 Hospitalitas tū placet deo quod ipse in propria persona legitur
 ad hospitales homines declinasse. Unde refert egregius in qua-
 dam omelia quod quidam paterfamilias multum fuit hospita-
 talis. et quadam die cum peregrinos susceperet et aquas
 daret manibus ex humilitate virus fuit inter eos in cuius
 manibus debuit aquam fundere et cum reuersus vrceum ac-
 cepisset non inuenit eum. cuius ob hoc apud se miraretur ea-
 dem nocte per visionem dominus dixit ei. Ceteris diebus
 me in membris meis hesternā autē die me in memetipso re-
 cepisti.

De homicidio **Capitulum tercium.**

Sequitur de homicidio a quo primo deberet homi-
 nes cohibere hoc. quod ipsum est contra naturam do-
 citur enim natura quod animalia diligant ea que sunt
 eiusdem speciei. Unde ecci xiiij. Omne animal diligit sibi
 Unde mirum est. quomodo homo vult alium hominem oc-
 cidere. cum natura doceat vnum lupum alium amare.

Secundo deberet cohibere homines ab hoc peccato quod
 ipsum multum est contra rationem. Dicitur enim ratio homini quod
 non debet facere alij quod sibi odit fieri. **U**t legitur thobie
 iij. **U**nde cum ipse super omnia mortem odio habeat ipse su-
 per omnia cauere debet ne mortem inferat. **T**ertio debent
 homines cohibere ab hoc peccato hoc quod istud peccatum dy-
 abolicum est et dyabolo affilatur. **U**nde i. Jo. viij. **I**lle ho-
 micida erat ab inicio. **D**yabolus fuit homicida superius ab
 inicio et post parentum nostrorum. **U**nde sanguisuga voca-
 tur. ps. xxx. ubi dicitur **S**anguisuge due sunt filie. **Q**uar-
 to deberet cohibere homines ab hoc peccato hoc quod videtur
 ab homine degnare et in bestias transisse qui sanguines hu-
 manus sicut. **U**nde seneca **F**erina rabies est isto sanguine et
 vulnere letari et hoc est abieccio homine in siluestre animal
 transire. **Q**uinto deberet cohibere homines ab hoc pecca-
 to pena magna qua homicidae puniuntur et in presenti et
 in futuro. **D**e pena eorum legitur **M**ath. xxvi. **O**mnis qui ac-
 ceperit gla. et. **E**t apostolus xij. **Q**ui in gladio occiderit
 os eius in gladio occidit. **E**t gen. ix. **Q**ui cuius fuderit sangui-
 nem hominis fundet sanguis illius. **E**t possunt hoc referri
 ad mortem eternam. uterque enim reus est. quia victoria sua gla-
 dius accipit ad significandum quod multum punietur peccatum ho-
 micidij. **D**icitur est gen. iij. **V**ox sanguinis fratris tui abel
 elamat ad me de terra. **V**ox sanguinis potest dici vox san-
 guinitatis ut sit sensus. **C**onatio que ex abel exisset. nisi in-
 terfectus fuisset requirit quod vindictam sumas de te. **P**ena
 etiam homicide ostenditur. cuius subditur **M**aledictus igitur
 eris super terram. **E**t fuit tanta maledictio illa quod etiam ipsam
 terram tetigit. **U**nde subditur **C**um operatus fueris terram
 non dabit fructus suos. **E**t subditur post **V**agus et pro-
 fugus eris super terram omnibus diebus vite tue. **E**t post factus
 est chaym tremulus. **U**nde ait **O**mnis qui inuenerit
 me occidet me. **Q**uatuor peccata clamantia

Sexto retandum. q̄ quatuor peccata dicuntur clamare
 scilicet oppressio innocentium. Exo. ij. Ascendit cla
 mor filiorum israel ad deum et peccatum sodomiticum
 Unde gen. xvij. Clamor sodomorum et gomorum multus est Et
 detentio mercedis mercenariorum Unde Jac. ultimo. Ecce
 merces operariorum. v. qua fraudata est a vobis clamat et
 clamor eorum in aures domini sabaoth introiit. Et pecca
 tum homicidii unde vox sanguinis fratris tui etc. Tria ve
 ro de peccatis nominatis ideo dicuntur clamare ad dominum
 admodum homicidii. quia sunt quasi homicidium In pecca
 to enim contra naturam effunditur illud q̄ potuit esse ma
 teria corporis humani. et ideo est quasi homicidium In op
 pressionem vero innocentium et detentio mercedis aufert
 pauperibus vitam eorum et ideo a deo quasi homicidium repu
 tatur Unde eccl. xxxij. Pannis egenarum vita pauperum
 est qui defraudat illum homo sanguinis est Et ibidem qui au
 fert in sudore panem quasi qui occidit proximum suum Et ibi
 dem Qui effundit sanguinem et qui fraudem facit mercena
 rio fratres sunt Pununtur etiam homicide irregularitate
 licet enim de peccato homicidii condignam penitentiam ege
 rint. tamen non possunt promoveri Unde i. paralipp. xxvij
 Dicit dominus ad david. Non edificabis michi domum no
 mini meo. eo q̄ sis vir bellator et sanguinem fundens.

Sexto debet cohibere hominem a peccato homicidii fra
 ternitas que est inter christianos Omnes enim christiani fra
 tres sunt. et fraternitate naturali et spirituali Ex vno enim pa
 tre et matre sunt omnes. Adam scilicet et eua Fratres etiam
 sunt spiritualiter ex deo patre. et ecclesia matre. Unde homi
 cidium inter christianos est fratericidium. Ad quod potest
 referri illud Gen. xxxvij. Qui d nobis proderit si occideri
 mus fratrem nostrum. et celauerimus sanguinem ipsius. me
 lius est vt venudet ysmaelitis. et manus nostre non pol
 luant. frater enim et caro nostra est **S**eptimo debet cohibere
 hominem a peccato hoc. q̄ fideles sunt filii dei Unde aug?

filij dei sumus. Unde hoc probamus. Mortuus est vnus
 ne remaneret vnus. Et i. Jo. iij. Vide qua caritate dedit
 nobis deus vt filij eius nominemur et simus. Et in eodem.
 filij dei sumus. sed nondum apparuit quid erimus. sed cu
 apparuerit scimus qm siles ei erimus. Et math xxij. Pa
 trem nolite uocare vobis super terram. Vnq em est pater
 vester qui in celis est. Igitur qui aliquem fidelem occidit
 filium dei occidit q constat nimie temeritatis esse. Quod
 ante conspectum dei stare audebit qui filium dei occidit.
Sextauo debet cohibere hominem ab hoc peccato. q quilibet
 homo angelum bonum habet deputatum sibi ad custodi
 am eui contumeliam facit qui hominem occidit. et iniuste
 manum ei inicit. Unde math. xvij. Videte ne contempna
 tis vnum ex hijs pusill. Dico enim vobis. quia angeli eo
 rum semper vident faciem patris mei qui in celis est. Si
 quis verberaret aliquem qui haberet militem de mensa re
 gis francie sibi ad custodiam deputatum non parum offen
 deretur rex. Quaneuz igitur offenditur rex celestis quan
 do ille occidit vel verberatur cui ipse vnus de angelis suis
 ad custodia deputauit qui sunt quasi milites de mensa eius.
Septimo debet cohibere hominem ab homicidio hoc. q homo
 ad similitudinem dei creatus est. Mirum enim est quod aliquis
 audeat destruere creaturam illam quam deus ad similitudinem suam
 dignatus est creare. Vn genesi. ix. Postqm dominus dixit
 Qui cuius fuderit sanguinem hominis fundetur sanguis illius.
 Subdit causa ista ad ymaginem dei quippe factus est homo.
 Si aliquis artifex tantus habet amorem ad opus suum. q
 paruum valoris est q non potest sustinere vt et verbo ei de
 trahatur vt patet in versificatore qui non potest sustinere
 vt versibus eius detrahatur. Quaneum putandus est deus
 amare creaturam suam. quam creare voluit in similitudinem suam
 et quantum offenditur in eius destructione. **D**ecimo de
 bet cohibere hominem ab homicidio hoc. q dominus ita ca
 re emit hominem non parum enim offenditur deus quando res

illa quam ipse emit sanguine suo ei aufertur .j. p. j. Non
 corruptibilibus auro vel argento redēpti estis de vana ve
 stra conuersatione. sed precio sanguinis quasi agni imma
 culati et incontaminati xpi hoc pretō debem? hominem ap
 pendere. ne nobis vilescat. ¶ Undecimo debet hominē co
 hibere ab homicidio hoc. q̄ templum est spiritus sancti.
 Unde templum dei violat qui hominem occidit vel verte
 rat. i. Ad cor. iij. Nescitis quia templum dei estis vos et
 spiritus sanctus habitat in vobis. Si quis autem templum
 dei violauerit disperdet illum deus. ¶ Duodecimo debet co
 hibere hominem ab homicidio hoc. q̄ tota trinitas inhabi
 tat in hominē tāq̄ in hospitō suo. Unde Jo xiiij. Ad eum
 veniemus et mansionem apud euz faciemus Unde toti tri
 nitati contumeliam facit qui viro iusto in quo ipsa habi
 tat violentiam facit. Sed ista ratio non videtur extendere
 ad mortem iniustoz hominum quantum ad aliud periclosi
 us est q̄ homicidium iustoz. euz scriptū sit. mors pecca
 toz pessima. de morte vero iustoz scriptū est Preciosa in
 conspectu domini mors sanctorū eius.

De occasione iniustorum hominum

Mors peccatorū est pessima. quia est velut quedā
 porta per quaz in infernū intrat. et est q̄daz tran
 situs ad mortem eternā. Mors vero iustorū que
 dam porta est per quam fit egressus de miseria huius vite.
 Et ideo non solū magnū peccatum est homicidium iustorū
 sed etiaz impiorū interfectio nisi hoc fiat imperio dei. Im
 perio autem dei fit. qm̄ fit auctoritate legis diuine aliter non
 placet deo. Eze. xvij. Nūquid volūtatē mee est mors im
 pij dicit dominus et non vt conuertat a vijs suis et viuat.
 Et in eodē. Nolo mortem peccatoris. sed vt magis conu
 et viuat. Et Math. ij. Rachel plorans filios suos noluit
 consolari. quia non sunt. Vbi dicit glo. Ecclesia plorat nō
 taz morte translatos q̄ supplitō preptos supplitio inq̄ in
 fernali. De morte vero iustorū dicit sapiēs Nō est lugēda

mors qm̄ immortalitas cōsequatur. ¶ Peccatus homicidij est tm̄ q̄ caym ponderositatem eius non valens sustinere. dixit verbum desperatōnis. Maior est iniquitas mea q̄ vt veniam merear. Mirus est q̄ postq̄ humana natura diuicta fuit et vnita diuine. quomodo aliquis ausus fuit manus mittere in hominem. vel eū occidendo vel verberando nisi diuino imperio q̄ fit auctoritate legis diuine. quādo aliqua mulier nupsit alicui regi illi de regno illo deferunt. eciam minimo de genere ipsius. quantus ergo deferendus est hominibus. cum humana natura maritata est filio dei. ¶ Si cruci tanta reuerentia exhibetur. quia diuicta fuit corpori eristi per modicum tēpus. quāta reuerentia exhibenda est humane nature que iūcta est diuine inseparabilr ab iniusta eciam iniectioe manuū debent homines colibere ea q̄ dicta sūt de homicidio

De remedijs contra iram. ¶ quarta pars

¶ Equitur de remedijs contra iram alienaz. Et notandum. q̄ contra alienaz iraz triplex potest esse remedium. Contra vero iram propriam octo assignabimus remedia. ¶ Primum remedium contra iraz alienam est. mollis responsio. Vnde prouerb. xv. Mollis responsio frangit iram. sermo durus suscitāt rixas. Et prouerbior. xxv. Lingua mollis confringit duriciem. et hoc est vnum de miraculis spiritualibus q̄ molle facit durum. Vnde legitur in vitis patrum. de abbate machario. q̄ cum properaret ad quendam locum. discipulus eius precedens ipsum. obuiauit cuidam sacerdoti pdolorum portanti lignum grande. Cui dixit discipulus macharij. Duo vadis demon. At ille iratus percussit eum ita q̄ fere mortuum reliquit. Cui postea obuians abbas macharius ait. Saluis laborator saluis. At ille. q̄d in me boni vidisti. vt ita me saluares. Cui senex. quia vidi te laborantem. Cui sacerdos. et ego ex tua salutatione cognoui te seruuū magni dei. Sed quidā monach⁹ male

K

me salutauit quem ego plagis affeci et statim punctus
 est sacerdos ydolorum p'tens venas et duxerunt vulnera tū
 vsq; ad cellas et sacerdos ydolorum monachus factus est et
 dicit **Geor?** q' leuitas s'monis fecit et q' austeritas **Ho**
 mo iratus est velut olla bullies . p'u. xv **Os** fatuorum ebullit
 stulticiaz . ideo aqua frigida moll' rñsionis supfūdenda est.
Eccl' xviii. Nōne ardorez refrigerabit ros . dulce vbum est
 velut ros refrigerās ardorez ire . et sic ex ore exit flatus . vñ
 ignis m'lis accēdit et sputū vñ extinguit sic ab ore exit ver
 bū durū vñ ignis ire accēdit . et dulce verbū vnde ignis
 ire extinguit **Eccl' xxviii.** Si sufflavis q'si ignis exardebit .
 et si spueris sup illaz extinguet vtraz ex ore proficiunt
Nec mirum si duris verbis ire accēdit cū collisio duorum
 eorum ignē materialē p'ducat **Secdm** remediū contra irā
 alienaz est silentiū . **Vñ** p'u. xxvi . Cū defecerint ligna ex
 tinguet ignis . velut ligna sūt vba que respōdent homini
 iracūdo **Vñ** ignis ira nutrit . **eccl' viii.** Ne litiges cū ho
 mine litigoso . et non struas ligna in igne eius . **Securius**
 est recedere ab irato . sicut aliqs recedit ab igne . qñ vult
 cōburi neq; calefieri ab eo **Vñ** ad ro. xii . Non vos defendē
 tes . s; date locū ire **Terciu** remediū contra iram alienā vel
 odiū est bñficiū **Vñ** p'u. xxv . Si esurierit inimicus tuus ei
 ba illū . si sitit da illi aquā bibere **Prunas** em' ogeres sup
 caput eius **Bñficia** que inimico exhibent sūt velut pruna
 ardētes accēdētes inimicos eoz ad amorem **Vñ** legit' in
 vi . pa . de q'daz heremita nomine thron qui hēbat grāz sa
 nandi egros . qui cū remiss' latrones putātes eū hēre mltuz
 aux . ipse fecit stare eos forib' affixos . et mane cū incole
 vellent eos comburere p' furto ipse ait . si me ees abire il
 lesos . alioqñ a me effugiet gēcia sanitatū . et statim ipsi la
 trones conuersi sunt ad dominum . **Legitur** eciam de quo
 dam qui vocabatur amon . qui in egipto in heremo mora
 batur q' latrones ei auferēbant panes quibus ipse vesce
 batur **Vñ** amon precepit duob' draconibz vt custodirēt

hostium celle. Et cum latrones venissent ad hostium celle
videntes dracones obstupuerunt quos inuenit a monacho pre
tore semimortuos et fecit eis parari mensam. et copuncti
facti sunt sanctissimi hominum. De remedijs de ira pp am

Sequitur de remedijs contra iram ppriam. Quo
rum. primum est consideratio domine passionis.
Grego? Si passio domini ad memoriā reuocetur
Nihil adeo durū q non equo animo tolleretur qd remedi
um nobis insinuatum est in libro nūerorū. Vbi legitur q
filij ysrēl respiciētes serpentem in palo sanabantur a mori
bus serpentum ignitorum vnus de serpentibus ignitis est
ira a qua quis sanatur si diligenter intendat. qd cristus p
eo in cruce passus sit. tunc em paciēter sustinebit queqd
oportebit pro amore cristi pati. Secundum est silentiuz
Vnde super illud prouerb. xij. Fatiuus statim indicat iraz
suam. Dicit glosa. Natura ire est. vt prolat a magis ferue
at. occultata languescat. Et puer. xxvi. Qui imponit stul
to silentiuz iras mitigat. Stultus est homo superbus. qsi
stans altus precipue si iracundus sit. Homo enim iracun
dus non solum est stultus. sed eciaz quasi insanus. Vnde si
silentiuz ei imponatur ire mitigantur. Ad hoc potest re
ferri q legitur in vitis patruz de abbate ysaac qui requis
tus a quodaz fratre quare demones eum timerent respon
dit ex quo factus sum monachus statim apud me vt iracu
dia extra guttur meū non procederet. et ideo timent me
ira demones. Legitur eciaz de beato achille q quidaz se
nex venit ad illum et vidit illum sanguinem expuentem et
requisiuit q hoc esset. Cui abbas achilles respondit ser
mo erat cuiusdam fratris qui me conuictauerat. sed repu
gnanti vt non illū dicerē s pccij dominū vt tolleretur a me
et factus est ille sermo sanguis in ore meo et postquam
expui illum requieui. sed et ipsam tristitiaz et sermonem
illum sum oblitus. Ad istud secundum remedium vi
detur pertinere illud ps. Posui ori meo custodiam.

Tercium remediū est consideratō diuine ordinatōis .
 Nullum malū pene potest inferri nobis . nisi diuina ordina
 cione . q̄ magnū solaciū daret esse fidelib⁹ . Omnis em̄ tri
 bulatō velut p̄tio est quā dat celestis medic⁹ qui discre
 tissimus est et fidelissim⁹ h̄ quasi in vtre suo **J**uxta illud
 ps̄ . **S**tatuē aquas . q̄ in vtre . et ind̄ dispensat eum fili⁹
 suis . prout videret expedire cōmune mansuete et pacien
 ter ideo tolleranda est tribulatō . **I**stam ratōnem insinuat
 nobis dominus . **J**oh̄ . xvij . dicens . **C**alicem quem dedit
 michi pater . non vis vt bibam illum . **T**ribulatō est quasi
 virga in manu matris amantissime quia in manu dī quī fi
 lios suos diligit super omnem matrem . **Ps̄** . xlix . **N**ūquid
 obliuisci pōt mater infantē suū vt nō misereatur filio vtri
 sui . et si illa oblita fuerit . ego tamen non obliuiscar tuū .
Non est mltū timenda virga que est in manu matris amā
 tissime sed misericordie dī precipue quando aliquis sperat
 per virgam huius a gladio p̄ne eterne liberari . **A**d hanc
 ordinatōnem respiciebat dauid . de quo legitur ij . **R**eḡ . xij
Ad cum semey malediceret sibi . et ab ysai omimaretur .
 maledicenti ait d̄s . dimittite eū vt maledicat iuxta pre
 ceptum domini **Q**uartum remedium est considerare vti
 litatem quam habet tribulatō que tolleratur tam in pre
 senti q̄ in futuro **H**anc utilitatem insinuat dauid quando
 dicit de persecutoribus **C**ircūderūt me sicut apes **A**pes
 aculeo pungunt . sed ex alia parte mel tribuunt . et licet ti
 meatur . qz pungunt . amatur . quia mel tribuūt sicut per
 secutores licet pungant dum tribulatōnem inferunt tam
 amandi sunt . quia mel celestis dulcedinis quodāmodo con
 ferunt medicinam enim eterne corone homini ministrāt .
Quintum est consideratō status in quo est iniuriā .
Insanus em̄ est sicut prius est oñsū **I**rogata em̄ iniuria
 ipsius est insania . **I**do . opati debemus ei potius q̄ irasci .
Sextum est consideratio priorum defectuum . **F**acili⁹
 enim quis portat defectus alienos quando suos nouit q̄

oportet ab alijs portari. Unde in prouer. Homo indigēs
 misericors est. ideo aliqui defectib⁹ aliorum ita defacili ira
 seuntur. quia suos non agnoscunt. Seneca. Regum ami-
 mos induimus. Illi obliti sue infirmitatis aliene deserui-
 unt. quasi iniuriam acceperint Aug⁹. Irascere seruo tuo
 ne peccet. irascere tibijsi ne pecces. **S**eptimū remediū
 est consideratō finis nostri mortis. scilicet et eoruz que post
 mortem secuntur. Unde ecclī. xxviii. Memento nouissimo-
 rum. et desine inimicari. Et subditur. Memento timores
 domini. et ne irascaris proximo. **D**ecimū remediū est
 consideratio pprie impotentie. mlti sunt qui ideo iram ser-
 uant contra proximum suum. quia reputant dedeus esse
 non vindicare se de eo qui eis iniuriatus est qui attendere
 debent q̄ nec eciam potestatem habent defendendi se a mu-
 leis et a pulicib⁹. Unde Aug⁹. Homo tibi conuiciuz di-
 cit. et tumes. et iratus es pulicib⁹ resiste vt dormias. **¶**

Explicit tractat⁹ de ira Incipit tractat⁹ de peccō lingue

Ultimo inter peccata dicendus est de peccato lin-
 gue. quia istud peccatuz remanet post alia pec-
 cata. Mlti cauent sibi de alijs peccatis qui non
 cauent a peccato lingue. Agemus autem de pec-
 cato lingue hoc modo. **P**rimo agem⁹ de custodia lingue in
 cōmuni. **S**ecundo enumerabim⁹ diuersa peccata lingue
 et de vnoquoqz eorum secundum ordinem prosequemur.
Tertō vtro tangemus de remedijs contra peccatū lin-
 gue. **D**e hijs que debent mouere ad diligentem cu-
 stodiam. **P**rima pars
Multa vero sunt que deberent hominem mouere ad
 diligentem custodiam lingue. **P**rimū est. q̄
 dñs hōmez in lingua honorauit pre ceteris crea-
 turis. Nulli em creature dedit deus linguaz materiales ad
 vsuz loquele nisi hōmi. q̄ non parū honor est. nec paruuz